

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады: несие, рассрочка және жинақ туралы шындық

ЖАРИЯЛАНДЫ
17.05.2026

ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша үнемдеу, жинақ, қаржылық
сауаттылық, несие, рассрочка

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188797/>

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақты мен 30 жыл бойы күнде көремін. Бір шындықты ашық айтайын: 30 жыл бойы мен бір заңдылықты байқадым — несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол қарызды өтеп жүреді. Несие байытпайды. Рассрочка тегін ақша емес. Қарыз ұйқыны ұрлайды, ал жинақ адамға тыныштық береді.

НЕСИЕ МЕН РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ

100 000 теңгелік телефонды рассрочкамен алдың делік. Сырттай қарасаң, айына 8 333 теңгеден 12 ай төлейсің. Бірақ үстеме ақы, комиссия, сақтандыру, қымбат сервис қосылады. Нәтижесінде сол телефон 145 000 теңгеге дейін барып қалады. Яғни сен 45 000 теңгені босқа жоғалттың.

Егер 200 000 теңге несие алсаң, жылдық 25% болса, бір жылда 50 000 теңге артық қайтарасың. Бұл — бір айлық азық-түлік не мектеп шығыны. Сондықтан менің қатал кеңесім: рассрочка алма. Ақшаң жетпесе, күте тұр.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ

- «Айына аз ғана төлейсің» деп ойыңды бөліп жібереді.
- «0%» деп жарнамалап, шығынды басқа жерге жасырады.
- Бағаны қымбаттатып, кейін рассрочкамен «жеңілдетіп» көрсетеді.
- Психологияны қолданады: бірден алсаң, «ұтылдым» деген сезім тудырады.

Мен көрген ең үлкен қателік — адам тауарды емес, ай сайынғы төлемді сатып алады. Бұл қауіпті әдет.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ

1-қадам: Қажет пен қалауынды бөліп жаз

Телефон, киім, жиһаз — бәрін бірден алмайсың. Алдымен қажет нәрсе ғана.

2-қадам: 3 айлық қор құр

Ай сайын 20 000 теңгеден бастасаң да болады. 12 айда 240 000 теңге жиналады.

3-қадам: Үлкен сатып алуға алдын ала ақша жина

Ай сайын 50 000 теңге бөлек жинасаң, бір жылда 600 000 теңге болады. Сонда дүкенге қарызға емес, өз ақшаңмен барасың.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- Айлық түскен бойда 20%-ын бірден бөлек шығар.
- Апта сайын қалтаңды тексер: артық шай, артық такси, артық тапсырыс — бәрі ақшаны жейді.
- Жинақты тек қажет кезде ғана жұмса. «Бос тұрмасын» деп қол сұқпа.

150 000 теңге айлық алсаң, 30 000 теңге жинаққа кетуі керек. Бұл ауыр көрінуі мүмкін, бірақ дәл осы тәртіп адамды ұстап тұрады.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпейді деген сөздің көбі — жоспар жоқ деген сөз. Коммуналка, азық-түлік, жолақы, байланыс шығынын жазып шық. Сосын:

- Қымбат телефон алуды тоқтат.
- Кофе, тәтті, ұсақ сатып алуды қысқарт.
- Ескі затты ауыстырмай, соңына дейін қолдан.
- Қарызды жабу үшін жаңа қарыз алма.

Ең қиын шындық мынау: табысы аз адамға тәртіп керек, табысы көп адамға да тәртіп керек. Айырма тек сомада емес.

ҚОРЫТЫНДЫ: БҮГІН ЖАСАЙТЫН БІР ІС

Бүгін бір параққа соңғы 30 күндегі барлық шығыныңды жаз. Ертең сол тізімнен 3 қажетсіз шығынды қиып таста. Осыдан баста. Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақтың жауабы осы жерде: қарызды азайт, жинақты көбейт, ақшаны өзің басқар.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.